

NY MUSIK

i samarbete med
Wärenstams

Och andra valser

– en essäkonsert med melodier och berättelser
till minne av Sverker Stenbäcken

Sverker Stenbäcken: Tre av sex valser (1978): *En vals – En vals till – Motvalls*

Anton Webern: *Kinderstück* (1924)

Howard Skempton: *Waltz for Piano* (1970) – *Piano Piece 1969*

**Fyra sånger
i valstempo,
vid leksaksflygel:** *Winges vals* (Tore Berger/Blå Tåget)
Slottsbergets hambo (Rolf Lundqvist/Arbete och Fritid)
Civilekonomen (Thomas Tidholm/Hot Boys)
Ve den stackars pendlaren (Bob Dylan/Thomas Tidholm)

Sverker Stenbäcken: Tre ytterligare valser (nästan):
En vals som är två – Vafalls? – Inte ens en vals

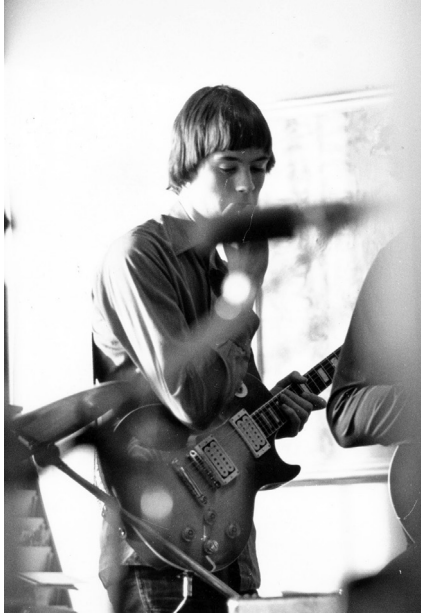
Erik Satie: *Prélude de la porte héroïque du ciel* (1894)

presenteras av:

Magnus Haglund

Lördag den 14 september 2024, kl. 16.00

Wärenstams konsthall

Sverker Stenbäcken (1961–2024) vid en konsert på Borås stadsbibliotek 1978, samma år som han skrev sina sex valser.

OM BORÅS PÅ 1970-TALET

På baksidan av Borås Tidnings fastighet på Allégatan låg det en liten bensinstation. När jag arbetade som semestervikarie på korrekturet i slutet av 1970-talet stod jag ofta i trapphuset och tittade på husfasaden mittemot. Väggytan och neonskylten som hörde till bensenmacken blev en målerisk situation, genom själva tydligheten i motivet. Huset, ljuset, ödsligheten. Jag tyckte om att stå där, speciellt sent på kvällen.

Liknande tomma och litet odefinierbara platser finns naturligtvis överallt, i alla större och mindre städer, framförallt i deras utkanter, där industriområden och lagerbyggnader dominerar bebyggelsen. Skrotupplag, ödetomter, vildvuxen natur mellan trafikleder. Men det var något speciellt med Borås i mitten och slutet av 1970-talet, som möjliggjorde den sortens konkreta poesi som för min del materialiserades i väggytan på Sparregatan. Huset blev verkligen en målning att försjunka i och den berättade något viktigt om den upplevelse av meningsförlust som präglade Borås under de här åren.

Staden befann sig i ett märkligt vänteläge på grund av tekokrisen. Det räckte att vandra utmed Viskan och se fabriksbyggnaderna spegla sig i vattenytan – Borås Wäfveri, Saxylle-Kilsund, Eiser. Huskropparna hade en förgången skönhet över sig, som om de hörde till en ruinverklighet. En industrihistoria var på väg att försvinna, så tycktes det då i alla fall.

1976 invigdes samlingsutställningen *Bismak* på Borås Konstmuseum, som då nyligen fått en ny hemvist i det nya Kulturhuset. Ett antal Borås-konstnärer gav här sina bilder av samhällstillståndet, bland andra Hans Gothlin, Örjan Wallert och Björn Bredström. Även om många av bilderna hade lokal förankring – som Örjan Wallerts stora målning av Wäfveribolagets ångpannecentral på Stationsgatan, precis intill järnvägen, en byggnad som revs bara några år senare – gav utställningen allt annat än uttryck för en provinsial konstsyn. Här ramlade konsten över betraktaren med ett absolut allvar, i en känsla av att samtidens konfliktlinjer och orosmoment fångats i dessa högst motstridiga bilder. Borås som ett koncentrat av någonting större och vidare.

Det gällde inte minst Hans Gothlins två fotorealistiska målningar *Chevrolet Impala 1* och *2*, med den symbolladdade amerikanska bilen i tidig 60-talsmodell, fångad på en bilskrot. Det fanns ett mörker i bilderna, ett hemligt sug som drog neråt och inåt. Man kände bilens romantik in på kroppen, lädersätena, kromdetaljerna, men det var en raspig dröm.

Platserna har verkligen sin betydelse, som ateljén på Yxhammarsgatan i Borås,

högst upp i Tempelriddareordens hus med fönster ut mot Österlånggatan och stads-
hotellet, som Hans Gothlin och Örjan Wallert delade i mitten av 1970-talet och där
Chevrolet-målningarna kom till. En av dessa bilder köptes senare av Björn Nilsson
som sedan mitten av 1970-talet leder föreningen Ny Musik i Borås.

Själv har jag starka minnen av Bismak-vernissagen, för det var också Ny Musiks
första konsert som ägde rum mitt i utställningen. Jag medverkade som pianist, till-
sammans med en massa andra Boråsmusiker, i ett framförande av Terry Rileys mini-
malismklassiker *In C* från 1964, och dessutom inledde jag själv alltihop med Anton
Weberns lilla pianostycke *Kinderstück*, ett tolvtonsverk i miniatyrformat från 1924
som inte tar mer än någon minut att framföra. Jag minns det som en laddad händelse,
koncentrerad och frihetlig på samma gång. Det var ytterst fascinerande att konstatera
hur väl Terry Rileys upprepningsmusik, med sin envetna puls och sina 53 korta motiv
som efter hand vävs in i varandra och bildar en tät gobeläng, kunde samspela med de
olika bilderna. Man trädde liksom rätt in i en alternativ konstförståelse, ett expande-
rande rum som inte var det minsta akademiskt, snarare psykedeliskt, gränsöverskri-
dande, upphöjt. Det lilla och det stora kunde finnas där samtidigt.

Webernstycket hade jag övat hemma hos Björn Nilsson i ett års tid, bland annat
genom att dansa det som balett där jag fick hoppa upp och ner på stolar, samtidigt
som jag sjöng melodin och rörde mig mellan de olika rummen för att förstå inter-
vallernas betydelser. Efter konserten, under hela min gymnasietid, kom jag att besöka
Björn Nilsson åtskilliga gånger, och hela tiden fanns Hans Gothlins målning där,
ovanför en av sofforna. Den blev en kommentar till musiken vi lyssnade på, till allt
det längtansfulla och allvarliga i samtalen som ofta handlade om behovet av ett an-
nat språk, ett annat sätt att formulera sig kring konst och musik. Jag minns speciellt
ett ögonblick när vi var ganska många där i lägenheten. Vi lyssnade på "Sad-Eyed
Lady of the Lowlands", det långa och hypnotiskt långsamma avslutningsspåret på
Bob Dylans *Blonde on Blonde*-album från 1966. Ingen sade någonting. När låten
var slut flyttades bara pick-upen tillbaka till början igen, och vi lyssnade på sången
tre gånger i följd, som om det vore en sufiritual. Det fanns ett samband med Hans
Gothlins målning, med de stickiga färgerna som i princip bara bestod av grönt och
rött. Det var återklangerna av ett annat Borås, en rostig stad med hål i fasaderna och
revor i sömmarna.

Magnus Haglund